

FS

2638

ნაწი. 605. ნაწი. 1894/26

კ. თავართკილადის წიგნის შიგნით

ნ. 320 480.

იაფი სახეაწვილო

ს ღ ი ნ დ რ ი

144
2

(ლექსები)

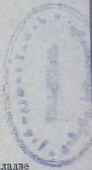
შეკრებილი

კ. ოცხანელის მიერ

ოზურგეთი

Типография Таварткиладзе

1894

ქ. თავართქილაძის წიგნის მაღაზიის გამოცემა № 34

ბ. 32° 480

გამომცემი

ი ა ზ ი ს ა ხ მ ა წ მ ი ლ ო გ ი ბ ლ ი ო ს თ ე ა ა

ს ო ზ ნ ა რ ი

(ლექსეზი)

შეკრებილი

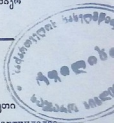
ქ. ოცხანუღას-ძიერ

F 144
—
2

ოზურგეთი

Типография Тавартыладзе

1894

Дозволено Цензурою Тиф. 23 Марта 1894 г.

FS

2638

ჩემო ამღვრდელი ენაო
 აჭყვავდი, იწუფ ფრენაო,
 გისურვებ სხვათა ენები
 შემოგნატრიდეს შენაო.
 ავტორი.

მნა ცხოვრების წყაროა,
 უკედაფი, დაუშრობელი,
 ენა კუკური ვარდია,
 ხალხისთვის დაუტკნობელი;
 ენა წარსულის მოწმეა
 და მომავლის მშობელი,
 ენა სიბრძნეა აწმყოის,
 ლამზარი გაუქრობელი;

მნა აქვს კაცობრიობას
 კელაოდ და საფუძველადა,
 ენა სვეტია ერისა,
 მასზედ სდგას იგი მრთელადა,
 ენა აზრს დაასურათებს
 და შეიქმს ხორციელადა,
 ენაში გამოიბატვის
 ბუნების ძალა ერცელადა.

მნაა ხალხის დიდების
 საღარო შესანახაფი,

წარსულთა საუკუნეთა
შენს წინა გამომსახეო;
ენა სიწმიდის კვერთხია,
უზადო, დაუძრახაეი,
ენაში მოინახების
ყოველი მოსანახაეი.

რა ბაეში შობოს დეღამა,
ძუძუ აქვს საწოებელი,
ერთად ძუძუსთან ენაა
იმისი მსაზრდოებელი;
ენა თან დასდევს, მსახურობს
ვითა ერთგული მზღებელი
ენაა მისი საკვება
და მისი მაცოცხლებელი.

ენაა მანათობელი
გვირგვინი ხალხოსნობისა,
ენა სულია ცხოველი
იმისი არსებობისა,
ენა ჯილდოა ღვთიური
კაცობრივისა გრძნობისა,
ენა ერთობის ხილია
და კავშირია ძმობისა.

ბაეში ენაში გაიცნობს

თაეისსა გარეშემოსა,
სულიერის და უსულოს
საგანთ, საბელს და გემოსა,
შინც რომ ზამთარი გაძარცვა
და გაზაფხული შემოსა,
მოქალაქობას, სამართალს
კერძოსა, გინდ სათემოსა.

დედას რომ შეილი მოსტაცო,
აღარ აჩვენო თეალითა,
შობლურის გრძობით ნაწლევნი
დაეწეის ცეცხლის აღითა,
ვერ შეუმცირობ სატანჯეელს
კერა ყინულის წყალითა,
მაგრამ მეორეს დაბადებს
ბუნებრივისა ძალითა.

თუ ხალხს სამშობლო წაართვით,
განსდევნეთ სხვაგან ბნელშია,
ხალხი კვლავ ხალხად დარჩება,
არ დაინთქმება ხერელშია;
ან შეიქმს ახალ სამშობლოს
უდაბურს ტყედა ველშია,
ან დაიბრუნებს თაეისას.
მტერს გამოსტაცებს ხელშია.

რაცა აქეს, ყველა წაარ თვით,
ნუ შეეხებით ენასა,
და როცა ენას წაართმევთ,
დაკარგავს ხედვა-სმენასა,
ვერ დაიბრუნებს წართმეულს,
დაიწყებს კბილთა ღრჯენასა
გოლოს, გაქრება, მოკედება,
შოსპობს სულისა ქმენასა.

არიან ზოგი ქალ-ვაჟნი
ჩვენივე მიწის შეილები,
სასწავლებლებში გაელილნი,
სიყრმიდგან ნაცოდვილები,
აღარ მოგვანან ქართველებს,
გგონიათ, გამოცელილები,
თაეის ენაზედ საუბარს
ირცხვიან დადიოცილები,

მნა გვაქეს წინა პართაგან,
ვით განძი გაღმონაცემი
და როგორც სჯული, ენაა
უმალლეს პატივ-საცემი;
ვინც ენას დაამახინჯებს,
იქნება მისი დამცემი,
ის ჩაითვლება საეროდ,
ვითა იუდა გამცემი.

რომელიც გასცელის უცხოზედ,
მშობლიურს ანა ბანასა,
ის თაეის ძმასაც უმუხთლებს
გულში ჩაასობს დანასა,
მინც დედა-ენით არ უმღერს
თაეის საშობლოს ნანასა,
ქების წილ ზიზლით ვიხსენებ
ქართველსა ამისთანასა.

თ—დი სვამონ გუგუნავა.

ადამიანს

შინც გინდა იყო ჩემი მკითხველი,
ქალი, კაცი გინდ გასათხოვარი,
შენთან მაქვს, ერთი შესახვეწელი,
გთხოვ ალმისრულო ეს სათხოვარი.

სხოვრებაში რა შესვლასა იწყებ
და ბედიც კეთილ-გონებიანი
თან დაგდევს, იმ დროს ნუ დაიციწყებ,
რომ შენ ხარ, მხოლოდ ადამიანი!

იყავი ტურფა, იყავ უსწორო,
მდიდარი, ბრძენი, მხნე და ჭკვიანი,

ვაგრამ ფიქრისგან არ განიშორო, ადამიანად
რომ შენ ხარ, მხოლოდ ადამიანი!

შემთხვევამ მოგცა ბევრი ქონება,
ხელმწიფედ დაგსვა, გქმნა სრულ სვიანი,
მაშინაც გმართებს, უფრო ხსოვნება,
რომ შენ ხარ, მხოლოდ ადამიანი!

მგებ, კეთილო, ბედს არ უყვარდი,
მოგიკლა გული, გყო სვედიანი,
ნუ დაეცემი, დასდევ გამავრდი,
გახსოვდეს, რომ ხარ ადამიანი!

დაე, იცვალოს გარემოება,
თუნდ ხალხის ხმამაც მოგცეს ზიანი,
თვით ნუ იცვლები, მოვა დროება,
გიცნობენ, რომ ხარ ადამიანი!

სხოერების მიზნათ სიმართლედ გქონდეს,
და სიყვარული მოძმეთა ეალად;
სამშობლო შენი, მარად გახსოვდეს
თუ კი გსურს—გახდე ადამიანი

მ. გურიელი.

სად ხარ ჩემო ტკბილო დედა?
რად დამტოვე მარტო, ობლოდ?
ნუ თუ ფიქრობ, არ მიყვარხარ
და არ მწამხარ ნამდვილ მშობლად?

მეფიცები ამასთან ლხინს
მირჩეენია შენთან ჭირი.
მაგრამ, ჩემთვის დაკარგულო,
დღეს შენ გიგლოვ, შენთვის ესტირი.

ის მიკლავს გულს, ის შალონებს,
ის მიკიდებს ცეცხლის ალებს
შენს სატრფოს შეიღოს რომ შენ ნაცელად
ეს აშარი დამტრიალებს.

და უნდა რომ თავის რჯულზედ
მან პიჯვარი მაწერიინოს,
შენს ლეჩაქს რომ ზედ ჩირქსა სცხებს,
მე გულგრილად მატქერიინოს?

ნუ თუ ეს რომკისრად იღოს
შენმა შეიღმა, შეენის განა?
სხვა იწამოს თვისად მშობლად,
დედა დატყმოს შენისთანა?

ღაიეიწყოს მან ამაგი,
წამებით და ტანჯვით შობა,
ამ სასურდლით შევიძინოს
დედი-ნაცელის თანაგრძნობა!

არა, არა, არ მოეასწრებ
აღვიარო იგი მშობლად,
გულში შური გაეიქარწყლო
იმის პირქვე დასამშობლად!

რუს-იმერელი

სამშობლო ხმესურისა

სადაც ეშობილევარ, გაეზდილევარ,
და მისროლია ისარი,
სად მამა-პაპა მეგულოვის,
იმათი კუბოს ფიცარი,
სადაც სიყრმითვე ეჩეულებარ, —
ჩემი სამშობლო ის არი.
არ გავსცილი სალსა კლდეებსა
უკედავებისა ხეზედა,
არ გავცილი მე ჩემს სამშობლოს
სხვა ქეეუნის სამოთხეზედა!

მე მირჩევნია შავი კლდე,
თოვლიან-ყინულიანი,
ოპი რომ ბუდობს,
ჩანჩქარიც გადმოჰქუხს ბროლი წყლიანი,
ჯიხვი და არჩვი მეყოფა,
ხორცი აქვს მარილიანი...
არ გაეცლი სალსა კლდეებსა
უკვდავებისა ხეზედა,
არ გაეცლი მე ჩემს სამშობლოს
სხვა ქვეყნის სამოთხეზედა!..
ბარათ რომ ეიყო ლაღადა,
სული მთისკენვე იბარის,
სალი კლდე ანდამატივით
გულს სულ იქითკენ იბარის.
იქ მიჯობს შავი სიკედილი,
ბარში სიცოცხლეს იმწარის!..
არ გაეცლი სალსა კლდეებსა
უკვდავებისა ხეზედა,
არ გაეცლი მე ჩემს სამშობლოს
სხვა ქვეყნის სამოთხეზედა!..
ბარად რომ მომცე დიდება,
ქონება უთვალაეია,
სასახლეს ოქროს ტახტითა,
ჯარი და ზღვაზე ნაეია,
არა ეინდომო ეგენი,

არ მოკვდეს ჩემი თავია...
არ გაეცლი სალსა კლდეებსა
უკვდავებისა ხეზედა,
არ გაეცელი მე ჩემს სამშობლოს
სხვა ქვეყნის სამოთხეზედა!..
სამშობლო, დედის ძუძუი,
არ გაიცვლები სხვაზედა
ორივე ტკბილია, ძმობილო,
მირჩვენის ორსავე თვალზედა,
როგორც უფალი, სამშობლოც
ერთია ქვეყანაზედა.
არ გაეცლი სალსა კლდეებსა
უკვდავებისა ხეზედა,
არ გაეცლი მე ჩემს სამშობლოს
სხვა ქვეყნის სამოთხეზედა!..

«ვარდის» ხმაზედ

მე ჩანგური მისთვის მიწდა,
რომ სიმართლეს მსახურებდეს,
განამტკიცოს აზრი წმინდა,
გულ სიწმინდით ახურებდეს!

ერთი ჰქონდეს მას საგანი:
ჰარმონია მისი ხმების

ცხოვრებაში იყოს ბანი
ხან ლხენის, ხან მწუბარების!

აღტაცებით სიმთა ჭლერა
გამოსცემდეს მაგნიტის ხმას
და მაზედაც ჩემი მღერა
ორ-ხმოვანად გამოისმას.

რომ დაჩაგრულს რმ სიმღერით
თვალთ ცრემლები ეშრობოდეს
დამჩაგვრელს კი გულში ძგერით
ისარიფით ესობოდეს!...

მაშინ მხოლოდ ამ ჩემს ჩანგურს
აშორდება უქნად გდება
და ვინც გრძნობით დაუგდებს ყურს,
ფეიცავ ის არ მოსტყუედება!

ბამიქვაედეს მაშინ ენა
თუ რომ ვისმეს მივეფერო,
და გამიხმეს ეს მარჯვენა,
თუ სიმრუდით სიმთ ვაყლერო!...

რა გინდ ბედით ვიყო კრული,
საშინელიც მექნეს ბოლო
არ შედრკება ჩემი, გულია,
გინდა ქვითაც დაფიქოლო!!

სხვისი ღიბებით ხომ ვინარებ,
თუ რომ ჩემს თავს დავრჩი ავად,
და მინც არ აღვიარებ
შავს თეთრად და თეთრსა შავად!...

მე ჩანგური მისთვის მინდა,
რომ სიმართლეს მსახურებდეს,
განამტკიცოს აზრი წმინდა
და გულს წრფელად ახურებდეს!!...

აკაკი

დედა ენა

ღეთისგან გაჩენილს ყოველს სულიერს,
ორ-ფერხს, თუ ოთხ-ფერხს, სუსტსა, თუ
ძლიერს,
მცურავს, თუ ფრინველს, მლილსა მიწიერს,
ფუმფულას, თუ მწერს, მძრომსა ბიწიერს,
მას-მისდა გვარად ებოდა სმენა,
ებოდა ღეთისგან მათ მათი ენა.
რომელი როგორ ხმარობს ენასა,
როგორ გვამზილებს თვისსა ღიბენასა
ან მწუხარებას, ჭირს და წყენასა,
ვაებას, ჩივილს, გულის ტკენასა,—

გაშვებელია ამისი ზენა,
ვინც ცვიწყალობა ჩვენ დედა-ენა...

ეს ვიცით მხოლოდ, რომ ღეთისა ნებასა,

ვინც კი გადაეა, — შეჭხედეს ენებასა...

ვერც უღალატებთ ჩვენ ბუნებასა,

მისსა კანონსა, განჩინებასა...

მაშ რას გვარგია იმისი წყენა,

რომელიმანც მოგვეცა ჩვენ დედა-ენა?..

მტრუდი ვერ შესძლებს კატის ჩხავილსა,

ბუღბუღი — ყროყინს, თევზი — კნავილსა,

კრაფი უმანკო — მელის ხავილსა,

გერიტი — ჭიხვინსა, ბუზი — ბლავილსა!...

ამ წესსა ვხვდავით ღეთიურსა ჩვენა,

აქ სჩანს ბუნება და დედა-ენა!..

მიყვარს მე ენა ჩემის მშობლისა,

რომლითაც „ნანას“ მეტყოდა ისა,

აღერსს მაგონებს დედისას ტკბილსა,

წემი ტოღების მღერა-ქლივილსა!..

ენით ეცოცხალოვარ, მით მიყვარს ღებენა,

მიყვარს საშობლოს მე დედა-ენა

ნუ გრცხვენის ძმაო, როცა გაქვს წყენა,

მშობელს ენაზედ მოთქმა, ცრემლთ-დენა...

აკვანს და საფლავს ნუ ჰკარგავ შენა,

თორემ დაგწყველის, შენც დედა-ენა!..

ენით ეცოცხალოვარ, მით მიყვარს ღებენა,

მიყვარს საშობლოს მე ტკბილი ენა!..

მაფუჩქენილო ახალ ნორჩო, შენ პაწაწინათ
 ეგრე ტკბილად, უღარდელად რამ დაგაძინაო
 დედის მკერდში მიგიგნია შენ ტკბილი
 ბინაო...

ღაიძინე, იაე-ნანა, იაე-ნანინაო!..

ღაიძინე, გენაცვალოს შენი მშობელიო
 ძუძუებში ჩაგივლია პაწაწა ხელიო!

შენს ვაჟკაცობას მომასწარებს მე დეთის-
 მშობელიო,

თავის უფლების სხივები ცით მოგეფინაო.
 იაე-ნანა, ეარღო ნანა, იაე-ნანინაო!

გაივსე და გაიზარდე პატარა მთვარეო!
 შეიტკბე და შეისწავლე სამშობლო მზარეო!

ანუგეშე, სადაც ნახო, მოძმე მწუხარეო!
 შეილო მამულის გულისთვის სისხლიც

დაღვარეო!
 ჩვენმა ძეულებმაც მაგ რიგად მტერი აშინაო

იაე-ნანა, ეარღო ნანა, იაე-ნანინაო

მაწაწინა იადონო და ეარღის კონაო!
 ყური უვდე და ისწავლე ჩემი ნანინაო;

თვალ-ბილულად დაუკვირდი, იცან ქვე-
 ყანაო,

რომ გაიგო ამ ქვეყნისა ცრუ გამოცანაო!
 მაგრამ ჯერ კი ღაიძინე! აღრე განაო?...
 იაე ნანა, ეარღო-ნანა, იაე-ნანინაო!...

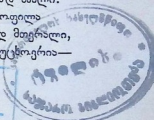
კვალი

ღერო გზა გეაქვს გასაველელო,
ხრამ-კლდიანი ჯერ უვალი,
ის მომავალს გაეუკაფოთ, —
ყველას გემართებს ჩვენ ეს ვალი,
მაშ მარადის მას ეცადე,
კაცი იყო, თუ გინდ ქალი,
რომ აღბეჭდო ცხოვრებაში
სასარგებლო რამე კვალი.

მიკვირს ბევრი რატომ არის
ძმა ორგული და მტარვალი!
შშობელ მხარეს რად ღაღატობს,
მტრისკენ რად აქვს მიწყვი თვალი?!
რად არ ფიქრობს, რომ საფლაფშიც
შეძრწუნდება მისი ძვალი,
როს ხალხიღგან დაიკრულების
მისი გზა და მისი კვალი?!...

ზადიკითხონ ისტორია —
თუ გინდ ძველი, გინდ ახალი:
ქვეყნის მტერი არ ყოფილა
შეება ღებნით მარად მთვრალი,
ღღეს განცხრომით უცხოვრია —

FS

2638

ხვალ უზილავს ღმერთი მწყრალო,
რადგან იმას მოყვასთ სისხლით
შეუღებავს თვისი კვალი.

მართული კი, თავ-დამღები,
ქვეყნისათვის დამაშურალი,
მართალია, ხალხის ტანჯვით
იწვის, ცრემლებ შეუმშრალი,
მაგრამ ეს წვა და ეს ცრემლი
სხვაში არ არს გასაცვალი:
შარაევანდიდ მოფენილი
რჩება იმას უკან კვალი!

მას სჯობს გულში გიღვიოდეს
ღვთაებრივი ნაპერწკალი,
კეთილისთვის ღია გქონდეს
გული ბოროტ შეუვალი:
მხოლოდ მაშინ შეგიყვარებს
შენ აწმყო და მომავალი,
და მარადის სათაყვანო
შეიქმნება შენი კვალი!

სიღლოვან

სამშობლოს სიყვარულმა
 ამიმღელეარა გული,
 განამხნევ — განამტკიცა
 სული ღაობლებული!

კაცი არსად მოეკალი
 არსად რა მოეიპარე;
 რაც რომ შრომით მოეიგე,
 მით მოძმე გაეახარე.

მათი გადანარჩენი
 სწაელაზედ მოვიხმარე;
 გარყენილი კაცის ქცევა
 ახლოს არ მოვიკარე.

სადაც უღ საქმეს შეეხედი,
 აედექ და გაეიპარე;
 დაეჯექ, წიგნი ეიკითხე,
 მით გული გაეახარე.

გაზეთი და წიგნები
 მუდამ ჯიბით ეატარე,
 და იმათ შემაყვარეს
 ჩემი სამშობლო მხარე.

აწ კი დავალ ნაღვლითა:
აღარ მინათებს მთეარე,
წყვდიადით მოცულია
ეს ჩემი არემარე;

მაგრამ ეითმენ, არ ეშიშობ,
ეიცი—გამოვა მთეარე,
და კვალად განათდება
ეს ბნელი ჩემი მხარე!

ამ ნატერამ თუ მიმტყუნა,
სიცოცხლე დამრჩეს მწარე;
არ დაგნანდე მშობელო,
გასქდი, მიწაე, დამფარე!

მოგონება

რაც რომ ეიცოცხლო, დედა მე არ
დამაფიწყდება:
მე მისი სახე ახლაც ცოცხლათ
წარმომიდგება.
მახსოვს მე დედა ღამით გულზე
მიმიხუტებდა
და წმინდა ლოცვებს ტკბილათ, წყნარათ
მიფუჩუნებდა.

ყველაზედ უფრო მე ვისმენდი
      მის დარიგებას, —
მისი სიტყვები გრძობიერნი
      დარჩნენ გონებას:
ისწავლე, შეილო, რომ შეიქნე
      კარგი წსაველული
და შენის სწავლით ასარგებლო
      შენი მამული.
იცოდე, რომე მამულისთვის
      ის ძე ფუჭია,
რომელს ნაყოფი ტკბილი მისთვის
      არ მოუტია.
ეცადე ენას, მამულისა
      შენ აღდგინებას,
თუ გინდ ამისთვის მოელოდე
      ცემას, გინებას.
„ნათქვამი არის: ის მარადის
      კურთხეულია,
ვისიკა სისხლი სამშობლოსთვის
      დაქცეულია“
ამ სიტყვებისთვის მე მიყარდა
      გამოუთქმელათ
დედასთან ყოფნა, მუსაიფი
      მარად გულს წრფელათ;

ამისთვის დედა მე მიყვარდა
გულით და სულით,
დედას-მე, რომე ყურადღებით
ეუსმენდა სრულით.
მაგრამ უწყალომ მომაშორა
ბედმა მე დედას,
ისე რომ ყური მას ვერ უსმენს,
თვალი ვერ ხედავს.
მახსოვს შავი დღე, როცა დედამ
შეწუხებულმა
მიმიკრა გულზე, მითხრა სულით
აშფოთებულმა:
„გიკვდები, შეალო, — მით სიცოცხლე
გამმწარებია,
რომ შენი სწავლა, შენი აზრდა
არ მომსწრებია...
კვდები... სამშობლოს, შენს უფროსსა
დედას გაბარებ...
იმედია, რომ... ჩემზედ უფრო...
მას შეიყვარებ...
რაც, რომ გმართებდა, შეილო, ჩემი...
პატივისცემა
უმეტეს გმართებს... მამულისთვის
თავის გაცემა!

ზახსოვდეს, შეილო, რაც რომ შენმა
დედამ გასწეალა...
შვედები... სიკედილმა ამის მეტი
აღარ შაცალა...“

სი ჯოვან.

* * *

მისთვის მომცა ღმერთმა ენა,
სიმართლისთვის გაეიწირო; -
ჩაგრულ მოძმეს შივეხმარო,
თუნდა ქვითაც დაეიკირო.

ბევრჯელ ენახო დღენი ტკბილი
და ბევრჯელაც გაეიწიბილო;
მცირეს ეჯერდე ოფლით ნაშოენს,
მრავლისათვის არ ეიტყირო.

მოძმის ვიყო შემწე ჭირში,
ეიხარო და ხაეახარო;
რაც კი ენახო მასში ცუდი,
გამოესთქვა და არ დაეფარო.

ღეე, მტანჯონ მართლისათვის,
მე იგი არ გაეიკვირო;

შხოლოდ მინდა რომ რითიმე
ბოროტები დავიჭირო:

ვინც რომ მშობელს და ტეირთ-მძიმეს
ხელთ მოსაწყობ წიეთად სთელიან,
იმათ ნაშრომს, ოფლით ნაშოენს,
გასთელიან და გამოსთელიან.

ი. დავითაშვილი

დათვი და მელა

(მონადირის ნაამბობი)

ღიღსა დათესა დათუნასა,
პირ-მყრალსა და მტორიანსა,
უკუდოსა, ბანჯველიანსა,
უზარ-მაზარ მძორიანსა,

სადათეეში ვალაღებულს,
ნადირობა გაეძრაბა, —
შემდგარიყო მალლა სერზე
და დაელო უუდათ ხარბა.

იქაურმა ნადირებმა
ეს მხეცა რომ დაინახეს: —

გაუმარჯოს ბატონ დათესო!
უნებურად დაიძახეს!

მიაშურეს სათაყვანოდ,
მოწიწებით ფეხს ჰკოცნიდნენ,
ერთმანეთის დაბეზლებით
და განწირვით თავს იხსნიდნენ.

მს იმათი მორჩილება
დათუნამ რომ დაინახა,
შეიფერა, გაიბერა,
უფრო დიდათ ალო ხარხა.

ერთი კიდევ დიაბლაელა,
ბანს აძლედა მთა და ბარი,
და პირუტყვებს მითი წელში
გაუყენა შიშის ქარი.

სასიკვდილოდ დაემზადნენ
პირუტყვები მაშინ ყველა;
მარტო, მხოლოდ გულს არ იტებს
გატყაული კუდა-მელა.

ზაიპარა, გატუნკულდა,
გადავიდა სერს გადღმა,
იქ უეცრად ყური მოჰკრა,
რომ დაჰყეფა სადღაც ძაღლმა,

მიიხედა დაინახა
მონადირე მომავალი,
მეძებრები მოჭყეფავდნენ,
ამოელოთ კურდღლის კვალი.

ეს რომ ნახა, გაიხარა,
თითქოს ჭკონდა რამ განძრახვა,
უცხად მალლა ქვაზე შეხტა.
ძაღვებს თაფი დაანახვა.

მონადირემც თვალი მოჰკრა,
სიხარულით მიაშურა,
მაგრამ ჩენი მელა-კულა
თვალსა და ხელს შუა გაძვრა.

მონადირეს გული დაწყდა.
სახეზედ დაეტყო წყენა,
ძაღვებს თაფი მოუყარა,
მელას კვალში ჩაუყენა.

მაგრამ მელამ ხერხიანად
დათვისაკენ მიაშურა,
მონადირეც კვალში სდევდა,
ბევრი ოფლი მოიწურა.

მეძებრებიც დაიქანცნენ,
გამოაგდეს მათ გრძლად ენა,

და ბოლოს კი მონადირე
მელამ დათვზე მიაყენა.

დათვი დაფრთხა, წამოვარდა,
გულ-მოსულმა დაიყვირა;
მაგრამ მონადირემ თოფი
მომართა და მიაშურა.

გაისროლა ამონიშენით,
შუბლში ტყვია მიაჭედა,—
ძირს დაეცა დათუნია,
აუტირდა მაშინ დედა.

დააგორეს თავდაღმართში
კოტრიალა, კოტრიალა....
თურმე ტყუილი ყოფილა.
უხერხულად დიდი ძალა.

* * *

გლებ-კაცის ტანჯვას ვინ მოსთვლის?
ვინ მისცემს მის სენს წამალსა?

—იგი რომლისაც არსება
გაუნათლია სწავლასა.

რომელიც ჭბედავს თავის ძმად
კაცსა ტანჯულსა, საწყალსა.

—იგი ვინც საქმით ვინც შრომით
ელფტის კაცთ თანასწორობას;
ნაძღვილის სწავლით შეჭურვილ
რისხვას სცემს უსამართლობას.

—იგი ვინც ამ გვარ სულითა
გლებ-კაცსა გვერდზედ უდგება,
ღბინში ის მიჰყავს პირველა
ქირში თვით წინა უძღვება!

ნ. ლომაური.

* * *

ვინ შეედრება ბედნიერებათ
მას, ვინც ძმისათვის დღე-და-ღამ შრომობს
მინცა სულ მთელათ, სრულის არსებით
მხოლოდ მისია და მისთვის სცხოვრობს:

მისაც ვალოდ აქვს ძმის სამსახური,
მისი სიკეთე უღელღებს გულსა,
ვალოდ აქვს შრომა პატროსნური,
რომ მით შესძინოს რამე მამულსა...

მისიც სიცოცხლე ამ წმინდა ვალოს,
გარდახდას მხოლოდ მოსდომებია
ვისც მაგალითი პატროსანის,
სიტყვის და საქმის უჩვენებია!...

მინ შეედრება ბედნიერებით,
ოფელში გაწურულს ამ გეარ მუშასა,
ვინ იტყვის: ვით ის მეც ნეტარებით,
ესტკებები ყოველ—დღე და ყოველ ჟამსა!

დ. გრეშელი.

ხუთი სწავლა

(სიბრძნე სიკრულიამ)

ძმარ, ხუთ სწავლას გასწაველი,
გახსოვდეს და ნუ შესცდები:
უმეცარსა და უგბილსა
ნურაოდეს მიენდობი;

შეუმცნებელს გაუფრთხილდი,
 უსუსურად არ ეჩვენო;
 მსწავლეული ხარ ცუდს არ მიბყვე,
 ცრუ გვერდით არ მიიყენო;

არ დაიფიწყო გახსოვდეს,
 მშვიერს სტუმრად არ ეწვიო;
 გლობაკისგან ჩუქებასაც
 არაოდეს დაეჩვიო.

ი. დავითაშვილი

ელჟბია

მკრთალი ნათელი საესე თეარისა
 მშობელს; ქვეყანას ზედ მოჰტენოდა
 და თეთრი ზოლი შორის მთებისა,
 ლაქვარდ სიერცეში ჩაინთქებოდა.

არსილამ ხმა არსით დახილი!..
 მშობელი მშობლის არას მეტყოდა,
 ზოგჯერ კი, ტანჯვით გამოდახილი
 ქართლის ძილშია კენესა ისმოდა.

ვიდექ მარტოკა... და მთების ჩრდილი
 კვლავ ჩემ ქვეყნის ძილს ეალერსება,

ოხ, ღმერთო ჩემო! სულ ძილი, ძილი,
როსლა გველირსოს ჩვენ გაღვიძებაქ...

ი. ჭავჭავაძე

სამშობლო.

(„პოემიდაჲ ლევან ბატონიშვილი“)

ღასაბამითვე ჩვენო სამშობლოვ,
შენა ყოფილხარ ეელი ბრძოლისა,
შენ ზედ მრავალ ხალხს შეუბრალებლად
უყენებიათ გუბე სისხლსა.
იმავე თავითვე შენა ყოფილხარ,
საჩუბრო ლუკმა მძლავრი მტრებისა,
თავში საცემი და მეოხება,
შენი საწყალი მცხოვრებლებისა.
ხან ეცემოდა და მტერთა ჯარი,
ამ დროს გლეწაედა შეუბრალებლად;
და ხან უეცრივ ფეხზე დგებოდა
მრავალი მტერის შესამუსრავად.
ამ დროს ისმოდა განძვიბრებული
ინგოეთამდის ქართველის ხმაი:—
ოსმალთ შემუსრვა—სპარსთა განდევნა—
შინაურ მტრებზე გამარჯვებაი.

მაგრამ ეს მძლიერი დიდებული ხმა,
დიდ-ხანს, სამშოალოე, არ გრძელდებოდა;
თარიოდ სამი, ო.ი.ხი წლის შემდეგ,
ეს ხმა სრულიად სადღაც ჰქრებოდა.
აქ ისევ შენა წინანდებურად
ურიცხვი მტრების ლუკმა ხდებოდი,
წინად მამაცი, გმირი ქვეყნისა;
მტრის მონების ქვეშ იკაცებოდი.

ნ. ლომიური

გლეხის კახუხი

სოფლელი გლეხის შეილი ვარ.
მკადითა გამოზრდილია,
უქუდო ჩოხის ამარა,
ქალამნებ გაცვეთილია.

მზოლი დაერჩი დედ-მამას,
დრო მადგა გასაქირია:
სადაცა ვარდსა დაეცემა,
იქ მხედება ეკლის ძირია.

მამაც ამ რიგად ტანჯულოა,
ვით ვიტანჯები შეილია:

თუმცა სათქმელი ბევრი მაქვს,
ვერ გამიღია პირია.

მე ეინ მომაცლის იმდენსა,
გლებმა ეისწაელო ან-ბანი,
დაეჯდე და წიგნი ეიკითხო,
გაეიგო ქვეყნის აბაეი!

მიწაა ჩემი ქალაღლი,
გუთანი—ბასრი კალაში
და მეღნად—ტანჯეა წეაღებით
ოფლი უზომოდ ნაღეარი.

ანკი რად მინდა ან-ბანი,
რად მინდა თქვენი დაეთარი:
უნებურ მუნჯი შეეკნიღეარ,
ვერ მითქეამს ერთი მართაღი.

თავზედ დამეცეს ცა რისხეით,
სხიეი ვერ ენახო მზისა მე,
მაღალი ღმერთი გამიწყრეს,
თუ რამ ეინდომო სხვისა მე!

ი. დავითაშვილი

ღუნებით გატაცებული
ჩრდილში დამჯდარა ბებია;
ჰფიქრობს, რაც აღრე უნაბაეს,
ან ახლა რა აშბებია.

ხან იცინის და ხან ტირის,
თითქო კკუაზედ იშლება,
და მისი სახე დამკვნარი
არტის დღესავეით იცვლება.

ხშირ ყვაეილებში მახლობლად
ყმაწვილი დასდევს პეპელას;
ის არის მისი სურვილი,
მას ანაცვალებს სუყველას...

— ბებია, ბები! მიშველე;
პეპელა გამიფრინდო!

— შე ჩემი დარდი მეყოფა,
შვილო ეგ რაღად მინდაო!

— ბებილო, დიდი ხანია,
მინდა რამ გკითხო შენაო,
შე ნუ მოგიკვდე, მითხარი,
დასძარი ჩემთვის ენაო!

შენ გენაცვალოს ბებია,
რად მინდა თხოვნა ფიცით!
შენზედ უკეთესს ვის ვეტყვი,
თუ კი მე რამე ვიცით!

— არ გაჯაერდები? მაშ კარგი!
ყური დამიგდე, დიდ-დელა:
როცა ბაზრიდამ მოედღივართ
მე და შენ ხოლმე ხიდზედა,

შოველთეის ფერი გეცულება,
გული დაგიწყებს ძგერასა,
და შენ რალაცა ბუდბუტით
ახშირებ პიჯერის წერასა,

და ხიდის ყურთან რომა სდვას
ვილაცა აყუდებულოი,
თვალ-ცრემლიანი შეჰყურებ
მას, სახე გაბრწყინებულ!

✓ ხიდის ჩატებას თუ ფიქრობ,
გაშინებს დიდი მტკვარიო?
ან ერიდები იმ ბოჩას,
ხიდთან რომ შავად არისო?

ბებიამ უთხრა: — „გატყობ, ხარ

რალაცა უცნაურო!
გეტყვი ჩემ გულის პასუხებს
და შენ დამიგდე ყურიო:

შენ რომ ბოჩოლას ეძახი,
ის არის ძველი გმირისა.
ხომ ხედავ, ქუდ მოხდილია,
თითქოს რალაცას სტირისა!

ჰხედავ, დამღვარა მტკერის პირად,
ღურს უგდებს მწარე ნანასა
ესმის, რაც ტანჯვა უნახავს,
საბრალო ჩვენ ქვეყანასა!

იმას უაშბობს მღელეარე
მტკვარი დუდუნით შთხრობელი,
რაც ქართველით ცრემლი უღვრიათ
თვალთაგან შეუშრობელი.

მრობის, ენის, სჯულისთვის
ვით შეუნახავთ პირობა
და მარად, საშეილო-შეილოდ
გადაუხდიათ გმირობა.

ან რა მიუძღვისთ მათ ღვაწლი
ქრისტიანობის წინშე,

რომ შეუწირავთ ქვეყნისთვის
იმათა სისხლის ზედაშე.

ძველი ამბისა მოთრობას
ყურს უგდებს გაცეცხული,
ნიშნათ პატრის ცემისა
ქუდს იბდის მოზუცეხული, —

და ასე ამბობს:

„ამაღლდეს ქვეყანა უძლივეელიო!
და წყველ იყოს, ვინც მტრულად
იმას შეაბრას ხელიო!

ის შემცდარია სრულიად
ჭკუით და გონებითაო,
ვინც ჭფიქრობს იმის დაჩაგერას
შიშით და გონებითაო!

მე ვიცი კარგად, რა არის
მისი კაეშირი სრულიო:
„სიმაართლით გულის მოგება
ძრობა და სიყვარულიო.“

აი რას ჭფიქრობს ის ვშირი,
შენ რომ ბოჩოლა გგონია,
ვისიც სახელი სუყველა
ქართველ კაცს გაუგონია!

✓ მას ეძახოდნენ ვარანტოვს!
 ის იყო გმირთა გმირიო...
 მის ღროს ეიგონებ მოხუცი,
 და შეიღო მატომ ესტორიო!"

აკაკი

გუთნის დედა

„გადი-გამოდი გუთნო,
 ღირღოტავ ბანი უთხარო.“

ბრთს ბედ ქვეშა ვართ ლაბაე მე და შენ,
 წილად გეარგუნეს შაეი მიწა ჩვენ.
 ერთგულათ ეჭიმოთ ჭაპანი ჩენი,
 უსიხარულოთ დაელიოთ დღენი,
 ბელტი ბელტზე, და გადავაწვენოთ
 და შრომის რაფლი მიწას ვაწეიმოთ.
 ნუ დამიღონდი!... შენი უღელი
 ჩემს უღელზედა არ არის ძნელი:
 მეც შენებრ მიწას დავუტრებ თვალით,
 რადგანაც ზეცა წამართვეს ძალით;
 შენებრ მეც მეღოს მიწა ეით მსხვერპლსა
 სიკედლიის შემდეგ დასაეიწყელსა.
 შენ პირუტყვი ხარ და მე მეტყველი?!...
 ეგ, ჩემო ლაბაე, ნუ შეგშურდება...

რად მინდა ხმალი, თუნდა იყოს მქრელი,
თუ სიმართლისთვის დამიჩლოუნგდება?
აბა რას გვარგებს ჩვენ ის გუთანი,
რომა აჩეხოს მარტო მიწანი
და არ მოსთხრიდეს ძირით იმ ბალოხს,
რომელიც უშლის თესლსა ამოსელოს?
მე ჩემის ჭირის, ჩემის წუხილის;
ჩემის კაცობის გულის დუღილის
სიტყვანი გულში მებადებიან.
მაგრამ გულშივე უხმოდ ჰკედებიან.

შენ ვერ გაიგებ მეტყველის ტანჯვას.
როცა სიტყვასა მართალს გულში ჰკლავს!..
აქ მენდე, ლაბაფ, ჩემი უღელი
შენს უღელზედა უფროა ძნელი.
მაშ რა გალონებს?.. გასწი ქაპანსა
და გაიტანე გუთანი ბოლოს,
ნუ უღალატებ ძველ ამხანაგსა,
ის შენ აცხოვრე, მან შენ ვაცხოვროს!..

ქართლის დედას

ქართლის დედაო! ძურღ ქართლისა
უწინ მამულსა უზრდიდა შეილსა;
დედის ნანასთან ქეითინი მთისა
მას უმზადებდა მომავალ გმირსა...
გაჭქრა ის დროცა!... დიდმა ნალეეომა,
კირთების ქეეშე დაჩაგრულ ბედმა,
სრულოდ მოგიკლა სიცოცხლის ძალა,
თვით შენი შეილიც ჩრდილოდ შესცვალა.
მითხარ, — სადღაა მამა-პაპური
მხნეობა, ხმალი, მკლავი ქველური,
სახელისათვის ამაყი თრთოლა.
მამულის მტერთან მედგარი ბრძოლა?
მას ნულარ ესტირით, რაც დამარბულა,
რაც უწყალოს დროთ ხელით დანთქმულა.
მოვიკლათ წარსულ დროებზედ დარდი...
ჩვენ უნდა ეზდიოთ ეხლა სხვა ეარსკლავს,
ჩვენ უნდა ჩენი ეშვათ მყოობადი,
ჩვენ უნდა მიესცეთ მომავალი ხალხს...
აქ არის დედაე, შენი მალალი

დანიშნულება და საღმრთო ეალი! აღზარდე შეილი, მიეც ძალა სულს, საზრდოდ ხმარობდე ქრისტესა მცნებას, შთააგონებდე კაცთა სიყვარულს, ძმობას, ერთობას, თავისუფლებას, - რომ სიკეთისთვის გული უთრთოდეს და მომავლისთვის ბედთანა ბრძოდეს... მენდე, მიიღებს ნერგს შენგან დარგულს და მოგვეცემს ნაყოფს ეით კაცი კაცურს. დედაე! ისმინე ქართელის ვედრება: ისე აღზარდე შენ შეილის სული, რომ წინ გაუძღვეს ჭეშმარიტება, უკან ჰრჩეს კვალი გენათლებული.

შოში)

ჩვეულის სევდით აღმეცსო გული,
მან დამაღონა;
უკურნებელი გამეხსნა წყლული
და მომაგონა:
ქარიშხლიანი ყმაწვილობა
ჩემი წასული,
საწრმუნოებით საესე გრძნობა

მოტყუებულო;

როცა უკუთო ვიგულებდი
ყოველსა სულსა

მამულის შვილად, პატიეს ვსცემდი,
როგორც ერთგულსა

როცა მიყვარდა მე ყოველი
დასანაბაეი,

ბალი, მწვანილი, ხე და ველი,
მიწაც ნაბნაეი,

როცა ღეთისადმი მქონდაერთი
მხოლოდ ვედრება:

ჩემი საყვარლის სამშობლოს
ბედნიერება.

მელარ გაუძღო ძეგლებურსა
სისხლის დუღილსა,

და დავეშურე დაგებულსა
ქვეშაგებს ღობილსა.

მწოლარს ზედ მაწენ, უთვალაენი
მწარე ფიქრები,

როგორც მაღალს მთას დილით შაენი
აედრის ღრუბლები.

დავსუსტდი, დაებნდი, დამიბნელდა
თვალთა სინათლე

ვგრძნობდი სიკედილსა,

თან მიმდევდა მარტო სიძარტლე-
უკანასკნელად ამ სოფელსა
ეუთხარ შუვილობა,
და მიხაროდა სიკედილის წინ
უტანჯველობა,

ამ დროს შორიდგან მოისმოდა
ხმა შუვენური. —
მისი სიამე არ ითქმოდა,
იყო ძლიერი!
თურმე შოშია შინაური
სტევენდა, გალობდა:
მეყურებოდა მისი მოთქმა,
ამას ამბობდა;
ყმაწვილობილამ გალიაში
უხსნელ ტყვიედ ეზივარ,
ჩემსა აღმომზდელს სიმშობლოში
შეპყრობილი ვარ;
თუმცა ხანდახან გამიშეებენ
ვითომ ნებაზე;
მაგრამ მაშინაც თვალს მავლებენ
მცირე ფრენაზედ.
მეუბნებიან სიტყვა სთქვიო
ჩვენებურათა:
ძლიერ კდილობენ შევეჩვიო

გაეხდე სტუმრათა;
მე ღვთისაგან მაქვს დანიშნული
მისი წყალობით;
სახლად ტყეები აღვსებული
ყოელის ნაყოფით;
საზრდოთ ველები შემყობილნი
ხეხილებითა,
ათას ფეროვნად შეღებილნი
ყვავილებითა.
იქ მყოფი უნდა დაფორინვიდე
თავისუფლებით;
ფრთებს ნელსა ნიავს გაუშლიდე
სიამოვნებით.
კამარა შეეკრა, გარდმოეხედო
შშეენიერს ბაღაბს;
ტკბილის ცრემლებით გაუბედო ქება
დიდს აღლოაბს.

მამია გურიელი.

მუზა ბოჭულაძე

რას მიყურებ აგრე ვაკეირებითა,
ნუ თუ სახე არ გინახავს მუშისა?
მკერდი ღია, ოფლით ვასერილ, მტერიანი
ფერიით რკინა, კისერ ჩაყანგებული,
კაცი გულით დაჩაგრული ბედითა,
სიყრმიდგანვე სიღარიბით დევნილი,
ვის სიცოცხლე ტანჯვად ვადაპქცევია
შოენისაძვის მხოლოდ ლუკმა-პურისა...

* * *

ან რა გიკვირს? ჩემ შუბლზედა ღარები
წვერ-უღვაში უდროდ გათეფრებული
ნიშანია გულში ღრმათა ტკივილთა,
დიდთა შრომათ, ღრმად თექრებთა მწარეთა
უიმედოთ, უნუგეშოთ ყოფნისა!...
ქსჩანს, არ იცი, რომ, არიან ღარიბნიც,
არის სადმე სიმწარითა ცხოვრება!..,

* * *

ნუ გიკვირს კი, ქსჯობს ჩემს გულში ჩახედო
წაიკითხო სიმწარისა ამბები:

ძმას ლალატი მოყვასთაგან დაჩაგვრა,
მეგობრისგან იუდასი ამბორი,
საყვარლისგან — წყეული სიყვარული,
ნაზის ხელით გულს დასმულნი დაღები!.
სოფლის გარე უწყალოდ განდევნილსა
დამაფიწყდა რაცა ვიყავ ოდესმე...
და აწ მხოლოდ დამკვთთა ესე ჩემს ბედად:
ტანჯვით შრომა, ოფლით ძებნა ლუკმისა,
და მიდის დღე, მიდის ღამე ამ ყოფით!

* * *

ნუ მიყურებ ასე გამწარებულსა!
სილარიბე მეტად ძნელი ყოფილა...
მე ვმუშაობ... სხვანი კი იმღერიან.
ბედნიერნი, გულითა უზრუნველნი?
ბალით მესმის ჭიანურის, ლხინის ხმა,
სავათნაეას გულ-დამწფელი სიტყვები...
გულით მინდა მეც აქედამ ხმა მივჰსცე;
მაგრამ მრცხვენის, მე ნათი რა ტოლი ვარ,
და ღრმად ეჭმალაე გულში სიმწრის ოხერასა,
მალევით ვიწმენდ თვალში მორეულს ცრფ-
მლსა!..

ჭე ვის, ესმის, თუ სადღაც მუშა ჰკენესის!..

* * *

მაშ ეინა ვარ, რა მკვიან ამ სოფელში,
თუ სიამის ერთი დღეც არ მახსოვდეს?

სიქაბუკე ტანჯვით შრომამ წაიღო
და ვერ ვახედავ მომავალშიც ნუგეშსა,
მცირედ სხვისა სიხარულის ნათლისას...
წყვეულ იყოს, ეინცა მუშა აკურთხა,
მოკლებული ყოველ-გვარის შეებისა,
კაცთა შორის კაცად არ მიმჩნეული!..

* * *

რას მიყურებ დაღონებულს, ფერ-მიხდილს?
მოეჭხუცდი და რა მაქვს მოსაგონებლად,
თუ არ ჩემი ვალებითა ცხოვრება;
რა მიამა? რომ მოგვდე, რა ეინანო?..

გ. ორბელიანი

მხდალი

პარუნი გარბის უსწრაფეს
გაჭრილ-გამფრთხალის შევლისა,
გარბის ვით ტყისა ნადირი,
ვითა კურდღელი ველისა.
ზარ-დაცემული მშიშარა
მიქროლავს ნიაფ-ქარივით,
ბრძოლის ველს, სტოვებს, სად ჩერკებთ
სისხლი წამსკდარა ლეარივით.

მამა და ორი ღვიძლი ძმა
იქ, გაგმირულნი ტყვიითა,
თავისუფლების გულისთვის
შემკედარნი ვეშაპივითა,
მტვერ ბუქში ყრიან მტერისა
ფხვებ-ქვეშ ქერებივითა.
მათ სისხლი ისევ გადმოსჩქეფს,
თხოულობს შურის გებასა.

პარუნმა ვალიც, სირცხვილიც
მიჰკერძა დაეიწყებასა
და უთოფ-იარალოდა,
ცდილობს მტრის დაშორებასა.

* * *

ღლე მიილია ღაბწელდა
ქეყანა კიდის-კიდეთი,
შავს კლდე-მთებს თავი შეუკრავთ
თეთრის ღრუბლების რიდეთი.
გრილმა ნიავმა დაჰბერა
აღმოსაეღოეთით ბარათა,
უზომ უძირო ლაყვარდში
მთვარე მოცურავს წყნარათა.

მთლათ მოქანცული პარუნი
გზაზე წამს არა დგებოდა....

მთვარისა შუქზედ ნაცნობი
შორით სოფელი ჩნდებოდა.
ჩუმად შევიდა სოფელში,
ყველასგან შეუმჩნეველი;
ირველივე სუფევდა სიწყნარე,
ღუმელი დაურღვეველი.

მღელი და სისხლი აღანბულ
სახეზედ ერთად ჩამოდის;
ბრძოლის ველიდამ უვნები
სახლში დაბრუნდა მხოლოდ ის.
მეზობლის სახლის სარკმელში
შუქს თვალი მოჰკრა თუ არა,
ფეხი წინ წადგა, შინ შესვლა
მხდალმა არ დაიუარა.

ბერმა შესული ვერ იცნო,
ვინ იყო, ვერა ხედებოდა...
მარტოთ-მარტოკა უძლიური
საწოლზედ ჩუმად კედებოდა.

*
*
*

— დიდ არს აღლახი: აღბად შენ
ანგელოზთ მიგაბარაო
და სასახლოდ მტრებისგან
დაგოცვა, დაგიფარაო!

რას მეტყევი ახალს? მითხარი,
მიაშბე, ნულარ გვიანობ;
ხომ ხედაე, სული ამოდის,
ძლიეს-ძლიობითა უხშიანობ!...

და ამ სიტყვებთან მოხუცის
მიბნელებული თვალები,
რალაც იმედით გაბრწყინდნენ,
ვით ცეცხლის ნაკვეთჩხალები.
წამოიწია, წამოდგა
ტანი ნახევრად მკედარისა;
სისხლი აღეძრა, აღელდა
კელაე გული მეომარისა.

მრი დღე შედგრად ეიბრძოდით
მტერთან დღისით და ღამითა,
მომიკლეს ძმები ბრძოლაში
მოხუცებული მამითა.

მე კი გადაერჩი, შევეარდი
დაბურულ ტყე და ქალებში;
როგორც დევნილი ნადირი,
ვიმალეობდი ხალებში.

მიუვალ მთებში ნადირის
უგზოდ გამოვყე ნაეალსა,
არ დავერიდე დასისხლულ

ფეხებით კლდიან საეაღსა.
მტერი წინ იწეეს, არ კმარობს
და აღარ გვიღიეს ის მტრობას...
მიმიღე სუღმე დამშაღე,
მოხუცო! შამა-შეიღობას.

მომაკეღაღეს, ბრაზით, მიმქრალი
გადმოუბრუნღდა თეაღეღბი
და შეუღტია: — გაშშოღრღი,
მე აქ არ მიღდა მშღღაღეღბი!
რაც დაგეღმართოს, ღირსი ხარ,
ღიაღყო, ყვეღღაღფერიღსა!
ღაღღღიღც ნუ შეღმანახეღინოს
უღღაღღმა შეღნი ფერიღსა!..

მშღღაღღს სუღღთ-მაბრღღოღღის სიღტყეღეღბი
გუღღს სტკენს ეიღთ ქრეღღი იარა;
ფეღბი გაღმოღღგა კარეღბში
და ჩუღმად გაღმოიარა.

* * *

შერცხეღენიღღ — შეჩეღენეღბული
ქეღემოთკენ მოეშურეღბა.
წინ შეხეღდა აბღღა სხეა საბღღოი,
დაღღგა დუწყო ყურეღბა.

და გაახსენდა წარსულ დღეთ
ტკბილ-სანეტარო დროება.
ერთხანათ გადააფიწყდა
ყოველი ტანჯვა ვაება,
გრძნობა დაუტკბა, დაუსტრა,
გულს ჩაეფინა ნათელი ...
ამ დროს იმ სახლით უეცრად,
როგორც წყედიად ში სანთელი, —
ვილასიც შაემა თვალებმა
იშის წინ გაიკრიალეს,
ღიმილით მიუაღერსეს
და გრძნობა აუპრიალეს.
რა გონს მოეგო, იქ შესელო
მოიწადინა ჰარუნმა,
მაგრამ შეაკრთო სიმღერამ,
ფანდურის სიმთა-ელარუნმა.

* * *

სიმღერა ესმის ღიღის ხნის,
თქმული ვაყვაცობაზედა..
გაყვითლდა როგორც ფოთოლი,
ფერი ეცვალა ძალზედა...

„ლაქვარდ ცაზედ მედიდურად
მიმოკურავს მთვარე წყნარი,
„ბრძოლის ველზედ მიისწრაფვის

ახლოვანდა მეომარა.
„თოფსა სწმენდავს, ხმალიცა ჭფერავს,
ლოურჯად ელავს მისი ხანჯალი
„გზას ულოცავს, ეუბნება
წასვლის წინედ ტურფა ქალი:
„ჩემო კარგო, არ დასწყევლო
და არ დაჰგმო შენი ბედი,
„მტრის წინ ლაჩრად არ მოდრიკო
არც მუხლი და არცა ქედი;
„გმირი ხარ და გმირად დარჩი,
არ უქციო მოძმეს გვერდი,
„მამულისთვის უშიშრადა,
მიუშვირე ტყვიას მკერდი!
„მტერთ სიჯაბნე არ შეგწამონ,
ეცადე, რომ წინ უყელო:
„მოძმას მკობა, მტრას ვამქეცე
რჩება მუდამ უსახელო!
„მას სისხლიანს წყლულს არ მოჰბანს
არც წეიმა და არცა ცეარი,
„მაწას აღარ გადააყრის
გლოგიითა და ზარით ქარი,
„მთის ნადირი უსულო გვამს
სამარეს არ მიაბარებს,
„მზდალს და ლაჩარს მეგობარიც
ახლოს აღარ მიაკარებს!“.

* * *

ჭარუნს საგმირო სიტყვებით
წყლული დაერთო წყლულზედა,
თაე-დახრის ქვემო მორბინალს,
სრემლი ჩამოსდის გულზედა.
ნაღველით საესე, მავალი
ნადირისაგით ტყე-ველად,
თავს წაადგება შშობელ სახლს
უეტრად შეუმჩნეველად.

სვლავ ისევ გამხნევებული
იწმენდს სრემლიან თვალებსა,
და იმედიან ღიმილით
ჩაკუნს დაუწყებს კარებსა.
აღბად იქ დედაც კმარ-მეილზედ
ლოცულობს, ღმერთს სთხოვს შეელოსა,
ომიდგან დაბრუნებულებს
ერთად მოელის ყველოსა.

—ღედილო, კარი გამიღე,
შენს ჭარუნს, დაბრუნებულს მთლად.
ძლივს გადაურჩი მარტო მე
რუსების ტყვიას უვნებლად.
—მარტო ხარ?—მარტო მოგიველ.

რომ გადაგერგო ყელი-ყელ-
—ძმები და მამა საღლაა,
თუმც შენი მოსვლა მამა.
—იქ დაწვინა ყველანი
მტრის დაუნდობმა ტყვიამა.
—გადაუხადე! — არა! — მაშ
ისე მოხვედი შენ შინა?
—მე გამოვიქეც, რომ, დედი,
ნუგეში მეცა შენთენა...
—ჩუ! შე ლაჩარო, შე მზდალო,
აქ მოხველ ცოცხალ თაფითა?!
არ შეგძლებია სიკვდილი
სახელოვანად, ხმალითა?...
გამეცა, აღარ მეჩვენო,
არ დამენახო თვალითა!
შენ ჩემი შეილი არა ხარ,
აღარც გიწოდებ შეილიადა;
ნუ მარცხენ! ნულარას მეტყვი,
ნულარ მაწუხებ ტყვილადა!...
მზდალი ხარ, მზდალად იარე,
მიენდე მთებს და კლტეებსა,
ჩირქს არ მოვაცხოვ მე შენგნით
ჩემს მოხუცების დღეებსა.

* * *

დედის ხმა მისწყდა. ჰარუნი
დიღხანს გმინაედა გარეთა,

ბედს სწყევდა, ლამის ღუმილში
იტანჯებოდა მწარეთა...

მელარ გაუძლო სირცხვილსა,
ბოლმა ვერ გადიტრიალა,
გულში დაიკა ხანჯალი
და იქვე გადიხრიალა.

დედამ გულ-გრილად დილითა
შებედა შეილის სხეულსა,
არც ეინ აღირსა სამარე
გულზე სისხლ—გადანთხეულსა.
მკედრის ჭრილობიდან ქოფაკი
ძაღლი სისლხს—ლოკდა ღრენითა,
მზდალს ცუდათ იხსენიებდნენ
თვით ბალოლებიც კი ენითა.

* * *

ჰარუნის სახელს დღესაცა
ხალხი იხსენებს გმობითა.
მისი აჩრდილი იქ, მთებში,
დადის ლამ-ლამეობითა,
ეთომ დილ-დილით ფანჯრის წინ
ფარულად მიიპარება,
შველას სთხოვს დედას და ხეყნით
შინ შესვლას ემუდარება;

შაგრამ უფროთ ესმის მას მხოლოდ
ლოცვა ღვთის სიტყვა... წყველი
კელაე გარბის, როგორც ომის დროს
ლაჩრულად, უკუ ქცეული,
მღვიმეული.

ხურჯინი

(იგავ აყარი ფედრისა)

შოპოსმა სთქვა: „ყოველ კაცს
თითო ხურჯინი ჰკიდია“
ახლა ის კი არ გვეგონოსთ,
შიგ აქვს რამ გასასყიდია:
წინა თვალში ჭურის ყველაფერს,
რასაც სხვა დააშაფებსო;
უკანაში კი მას აწყობს,
რასაც თვითონ იქმს ავებსო.
ამიტომ თვისი-სიგლაზე
კაცს უჭირს სანახავათა;
სხვისი თვალწინ აქვს ყოველთვის
საკილაე—საძრ:ხავათა.

ჩინელიძისა

კასწი გაფრინდი ჩემო ფიქრებო,
გადაიარე მთანი და ღრენი,
მიდით და ნახეთ ჩემი სამშობლო
მათ ვით ღმერთსა ეცით თაყვანი,

არ შეუშინდეთ არც დროს არც გზასა,
ყველგან იფრინეთ ყველა ნახევით,
შემდეგ დაბრუნდით კვალად ჩემთანა,
ტკბილი ამბები მომიტანევით,

ძალაქ ალაგებს გზა აუქციეთ,
იქ თქვენი თვალი კარგს ვერ ნახავენ,
მუნ შეგროვილნი სისაძაგლონი,
უსიამოვნოდ აგაღელვებენ.

ზედწუ შეხედავთ ვერცხლით მკულ გულებს
თუნდ ათასჯერაც წინ შეგვეფეთონ,
წარბს ნუ გაანძრევთ მდიდრების წინა,
ეს დრო მათია და იქეითონ,

ყურს ნუ მიუგდებ იმ ბატონებსა,
ვინც წალმა ხნავენ უკულმა სთესვენ,
იგინი თავის სიტყვას და სწაფლას,
თვისი ცხოვრებით თვითვე აქცევენ.

თქვენ გაუღეკით პირდაპირ სოფლებს,
გლებს კაცის ბელი მუნ გაიციანით,
მისი ცხოვრება, მისი ამბავი
ყველანი კარგათ დაიხსოვნეთ.

მინც აქ შრომობდეს
გლებს კაცს შეელოდეს.
ის უსათუოდ თქვენ იპოვნეთ,
მიდით, მიეცით მას ძმურად ხელი,
და სიყვარულით გადაჰკოცნეთ.

მინც ჩვენში მხოლოდ ბრძნულად ბაასობს
იგი ჯერ კიდევ არ არის კაცი,
რომელიც სიტყვას საქმედ გადაჰცევს
აი, ის არის ჩვენი მამაცი.

ლევ ტაყაი

ჩემს მერანს

მირბას, მიმატრენს, უგზო-უკვალოდ,
ჩემი მერანი,
უკან მომჩხავის თ ელბედითი შავი ყორანი
გაჭსწი, მერანო, შენს ქენებას არ აქვს
სამძღვარი,

და ნიავს მიეც ფიქრი ჩემი, შევად ^{მღელ-}
ვარი!

მაჰკვეთე ქარი, გააპე წყალი, გარდაიარე
კლდენი და ღრენი,
გაჰსწი, გაჰკურცხლე და შემომოკლე მოუ-
თმენელსა საეაღნი დღენი
ნუ შეეფარვი, ჩემო მფრინავო, ნურცა
სიცხესა, ნურცა აედარსა,
ნუ შემობრალე დაქანცულობით თაე გა-
ნწირულსა შენსა მხედარსა
რაა მოეშორდე, ჩემსა მამულსა, მოეაკლდე
ჰსწორთა და მეგობარსა;
ნულა ვიხილაე ჩემთა მშობელთა და
ჩემსა სატრფოს ტკბილ მოუბარსა
სად დამილამდეს, იქ გამითენდეს,
იქ იყოს ჩემი მიწა სამშობლო;
მხოლოდ ვარსკლავთა, თანამავეაღთა
ვაცნო გულისა მე საიდუმლო!
კენესა გულისა, ტფრობისა ნაშთი,
მიეცე ზღვის ღელეფას,
და შენს მშვენიერს, აღტაცებულს,
გიჟურსა ღტოლევას!
გაჰსწი, მერანო, შენს ჰენებას არ აქეს
სამძლეარი,

და ნიავს მიეც ფიქრი ჩემი, შავად მღელღავარი
ნუ დაეიმარხო ჩემსა მამულში, ჩემთა წინა
პართ საფლავებს შორის:

ნუ დამიტუროს სატრფომ გულისა, ნულა-
დამეცეს ცრემლი მწუხარის,—

შავი ყორანი გამითხრის საფლავს მღელღო-
თა შორის ტიალის მიწდერის,
და ქარიშხალი ძვალთა შთენილთა ზარით,
ღრიალით მიწას მომაყრის!

სატრფოს ცრემლის წილ, მკედარსა ოხერსა;
დამეცემიან ციურნი ცვარნი,
ჩემთა ნათესაეთ გლოვისა ნაცვლად, მივა-
ლაღებენ სეაენი მყივარნი.

გასპწი გაფრინდი ჩემო მერანო, გარდამა-
ტარე ბედის სამძლეარი,
თუ აქამომდე არ ემონა მას; არც აწ
ემონოს შენი მზედარი!

დაე მოეპყვდე მე უპატრონოდ მისგან
ოხერი!

ვერ შემაშინოს მისმა ბასრმა, მოსისხლე
მტერი!

გასწი მერანო, შენს ჭენებას არ აქეს სამ-
ძლეარი,

და ნიავს მიეც ფიქრი ჩემი, შავად მღელღ-
ვარი!

ცუდაი, ხომ მაინც არ ჩაიეღოს ეს განწი-
რული სულის კვეთება!
და გზა უვალი, შენგან თელილი, მერანო
ჩემო, მაინც დარჩება,
და ჩემს შემდგომად მოძმესა ჩემსა სიძნელე
გზისა გაუადვილდეს:
და შეუპოვრად მას ჰუნე თვისი შაეის ბე-
დის წინ გამოუქროლდეს!
მირბის, მიმაფრენს, უგზო უკვალოდ,
ჩემი მერანი,
უკან მომჩხავის თვალბედითი შაეი ყორანი!
გაჰსწი, მერანო, შენ ქენებას არ აქვს
სამძლეარი
და ნიავს მიეცაფიქრი ჩემი შაეად მძლეარი!
ნიკოლოზ პარათაშვილი.

კაცი ის არი

კაცი ის არი, ეინც მისდევს
ღიდის მოძლეარისა მცნებასა,
ეინც მოძმეს გულსა გაუბნის,
თავს აუცილებს ენებასა,

ქერივ-ობლებს ცრემლებს მოსწმენდავს,
მოუსპობს გაქიერებასა,
იბრძვის და იბრძვის ერისთვის,
ქვეყანას მისცემს შეებასა!

ქაცი ის არის, ვინც მამულს
გამოადგება შეილადა
ვისაც სამშობლო ტაძრად აქვს,
თავი — სამსხვერპლო წილადა,
ქვეყნისა ცრემლი ჭირად უჩნს,
მისი ღიმილი — ღზინადა,
ვინც მისთვის თავსა შესწირავს,
მას შამოაელებს ფთილადა!

ქაცო ის არის; ვიმც მამულს
ეტრფის და ეთაყვანება,
ვისაც ვერ დასძლევს მტრის ოქრო,
ვერც მისი მკაცრი ბრძანება,
ვისაც სამშობლო ობერისთვის
ლომ-გული მოეფხანება,
ვინც დასთხევს მისთვის წმინდა სისხლს,
მოწამეს დაეგვანება!

თ. რ. ერისთავი.

ღამებსენი ოსმალელო!

რა მაქვს შენთან საზიარო?
 თვით ოხერო მოუფლელიო,
 როგორ გინდა მომიარო.

ბუნებისგან დაჩაგრული
 განა შესძლებ მეგობრობას?
 მოშხამული ცივი გული
 სხვას რას შესძლებს თუ არ მტრობას?

წლიდამ წლამდე უცნაურად,
 გეყინება ტვინი თაეში!..
 უნდა ძალა უნებურად
 ეხევიოდე დათვის ტყაეში.

არაფრად ჰგავს შენს ხმელ სოროს,
 მხარე ჩემი ეს მდიდარი...
 არა!.. ღმერთმა ამაშოროს,
 შენისთანა ბრანძი ქმარი.

ვერ მომხიბლაე ცრუ მოყვარევ
 ვერც ენით, ვერც თვალადობით,

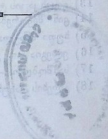
შეგიპყრივარ, როგორც მთვარე
გველეშაპსა ძალადობით.

შენი ტყვე ვარ, მაგრამ ჩემს გულს
ანუგეშებს ის იმედი,
რომ ოდესმე შენ ცხრა კილოტულს
მთლად დალეწავს ჩემი ბედი.

დამხსნის შენსა მონებასა
ცბიერებას გაგიწობილებს!..
გამიმტკიცებს გონებსა...
თაეისუფლად მაქორწილებს!

ღამეხსენი ოსმალელო,
რა მაქვს შენთან საზიარო!
ნუ! ნუ ფიქრობ ჩემო მწველო,
რომ მპყრობელად აღგვიარო.

აკაკი

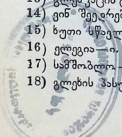

ს ა რ ჩ ე მ ი:

გვერდი

- 1) დედა ენა—ს. გუგუნაეასი . 3
- 2) აღამიანს—მ. გურიელისა . 7
- 3) ობლის მოთქმა—რუს იმერელი . 9
- 4) სამშობლო ხევსურისა —რ. ერისთ. 10
- 5) „ვარდის“ ხმაზედ —აკაკისა . 12
- 6) დედა ენა—რ. ერისთაეისა . 14
- 7) იაენანა—აკაკისა . 16
- 8) კვალი—სილოვანისა . 17
- 9) სამშობლოს სიყვარული —დავით. 19
- 10) მოგონება—სილოვანისა . 20
- 11) მისთვის მომცა ღმერთმაენა—დავ. 23
- 12) დათვი და მელა—აკაკისა . 24
- 13) გლეხ კაცის ტანჯვას —ლომაურისა . 28
- 14) ვინ შეედრება —გრემელისა . 28
- 15) ხუთი სწავლა —დავითაშვილისა . 29
- 16) ელევია —ი. ქაეკავაძისა . 30
- 17) სამშობლო —ლომაურისა . 31
- 18) გლეხის პასუხი —დავითაშვილისა . 32

- 19) ბებიას ნაამბობი—აკაკისა . . . 34
  - 20) გუთნის დედა—ი. ქაეკავაძისა . . . 38
  - 21) ქართლის დედას—მისივე . . . 40
  - 22) შოშია—მ. გურიელისა . . . 41
  - 23) მუშა ბოქულაძე—გრ. ორბელიან . . . 45
  - 24) შხდალი—შ. მღვიმელისა . . . 47
  - 25) ხურჯინი —ჩიხელიძისა, . . . 57
  - 26) გასწი გაფრინდი ჩემო ფიქრებო—
ლ. ცაველისა. 58
  - 27) ჩემს შერანს—ბარათაშვილისა. . . 59
  - 28) კაცი ის არის—რ. ერისთავისა . . . 62
  - 29) სპარსელებს — აკაკისა. 64
-

ქართული
წიგნობა

უმთავრესი კარაგეტურული შეცდომანი:

გერდი სტრ. დაბეჭდილია: უნდა იყოს:

47	8 ქე.	პარუნი	პარუნი
48	9 ზეე.	პარუნი	პარუნი
"	2 ქე.	პარუნი	პარუნი
"	1 ,,	გზაზე	გზაზედ

შანი მონი შაუნი

მოგება ამ მატარა წიგნისა გადადებულია
ერთი სამძღვარ გარეთ ღარბ მონწივლის
სასარგებლოდ.

